

Bartoš, Lubomír

[Koneczna, H.; Zawadowski, W. Obrazy rentgenograficzne głosek rosyjskich]

Sborník prací Filozofické fakulty brněnské univerzity. A, Řada jazykovědná.
1958, vol. 7, iss. A6, pp. 152-

Stable URL (handle): <https://hdl.handle.net/11222.digilib/101463>

Access Date: 27. 11. 2024

Version: 20220831

Terms of use: Digital Library of the Faculty of Arts, Masaryk University provides access to digitized documents strictly for personal use, unless otherwise specified.

r. 1930 žije trvale v USA, kde přednáší litevštinu na universitě ve Filadelfii. Vedle řady článků a menších prací napsal velmi dobrou učebnici litevštiny (ve známé sbírce Gaspey—Otto—Sauer) a vydává spolu s A. Salysem velký litevsko-německý slovník (původně Niedermann—Senn—Brender). Je tedy osoba nanejvýš povolána k úkolu, který si předsevzal: napsání vědecké učebnice litevštiny, jaká dosud v jazykovědné literatuře chybí. Skutečně předěl *Handbuch der litauischen Sprache II.* svými kvalitami všechny dosavadní pomůcky. Výběr textů poskytuje důkladný obraz litevského jazyka v průřezu časovém a do jisté míry i zeměpisném: vedle moderních textů jsou hojně zastoupeny texty starší (z 18. až 19. století) i nejstarší (náboženské) texty (z 16.—17. století); vedle tvorby psané spisovnou řečí jsou tu i texty nářečně zabarvené (původní ukázky nářečí však chybí). — Mezi ukázkami současné litevštiny je poměrně málo zastoupena tvorba spisovatelů a básníků sovětské Litvy — věc, jež příliš nepřekvapuje u díla vydávaného na Západě. Přece jsou tu však zastoupeni alespoň někteří: V. Mykolaitis-Putinas, A. Vienuolis, zemřelá S. Neris a j. Nejvýznačnější jména současné litevské literatury ovšem chybí: A. Venclova, P. Cvirka, A. Gudaitis-Guzevičius a pod. To je jediný závažný nedostatek Sennovy práce.

V prvních čtyřech oddílech jsou texty velkou většinou převedeny do moderního pravopisu a opatřeny akcenty; v pátém oddílu jsou však ponechány v původním pravopisu. Nářeční zvláštnosti a archaismy jsou vysvětlovány v poznámkách jednak před příslušným textem, jednak pod čarou. Kromě toho předcházejí před každým kusem stručné poznámky o autorovi, příp. i o díle, z něhož je text vyňat (zvláště u starých textů). — Glosář je sestaven velmi důkladně: uvádí mezi hesly na př. i zájmena s celým skloňováním. Dokonce i vlastní jména, vyskytující se v textech, jsou do něho pojata.

A tak bude nová Sennova kniha užitečnou pomůckou pro každého, kdo se chce zabývat vědeckým studiem litevštiny. Hlavně však očekáváme s napětím vyjití 1. dílu, který má vyplnit jednu z nejcitelnějších mezer v jazykovědné literatuře.

Adolf Erhart

H. Koneczna — W. Zawadowski: Obrazy rentgenograficzne głosek rosyjskich, Warszawa 1956, str. 106 a 262 celostránkových obrazových příloh.

Již roku 1951 vyšla práce ředitelky Fonetického ústavu varšavské university Haliny Koneczné „Przekroje rentgenograficzne głosek polskich“, která vznikla na základě spolupráce s Ústavem pro radiologii lékařské akademie ve Varšavě. Výsledkem této nadmíru plodné spolupráce je i další studie prof. H. Koneczné a ředitele Ústavu pro radiologii prof. Witolda Zawadowského „Obrazy rentgenograficzne głosek rosyjskich“ (Warszawa 1956). Záslužná práce, vzniklá pro potřeby studentů rusistiky varšavské university, má část textovou a obrázkovou (262 rentgenogramů ruských hlásek v různých pozicích). Část textová (105 stran) doprovázená palatogramy z prací Bogorodického a Ščerby, zpracovává na základě materiálu získaného od 4 zkoumaných osob (3 žen a 1 muže, vesměs ruské národnosti) nejdříve samohlásky přízvučné, pak samohlásky nepřízvučné a nakonec souhlásky. Za každou z těchto tří kapitol je podána v obecných shrnutích celková charakteristika dané skupiny ruských hlásek, jejich srovnání s příslušnými hláskami polskými a případně i poznatky z historické fonetiky slovanských jazyků. Obě citované práce jsou významným přínosem pro srovnávání fonetických rysů slovanských jazyků a pokračováním výzkumu artikulace pomocí x paprsků, pro který u nás založil tradici v r. 1926 Boh. Hála. („Artikulace českých zvuků v roentgenových obrazech.“)

Lubomír Bartoš